

İDARÎ YARGIDA KANUN YARARINA BOZMA

Arş. Gör. Mehmet Fatih GÜRKAN*

Arş.Gör. Yusuf DENİZ**

Arş. Gör. Selman Sacit BOZ***

ÖZET

İdari yargıda kanun yolu; ilk derece mahkemelerinin verdiği kararlara karşı bir üst denetim olarak bölge idare mahkemelerince veya Danıştay dava dairesi veya konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları'nca yapılan denetimdir. Çalışmamızda olağanüstü kanun yollarından kanun yararına bozma kurumu üzerinde detaylı bir şekilde durulacaktır.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenen kanun yararına bozma kurumu öncelikle, kavramsal açıdan incelenecektir. Daha sonra kanun yararına bozma kurumunun hukuki niteliği, hizmet ettiği amaç, şartları ve kanun yararına bozma usulü diğer kanun yolları ile karşılaştırılarak incelenecektir.

Türk idari yargı sisteminde olağanüstü kanun yolu olarak kanun yararına bozma kurumunun aksayan yönleri ve bu aksayan yönler bakımından çözüm önerileri ele alınacaktır. Ayrıca hukuk devletinin gerekleri bağlamında idari yargıda kanun yararına bozma kurumunun hukuka ve hakkaniyete daha iyi hizmet verebilmesi için ne tür düzenlemeler yapılması gerektiği üzerinde durulacaktır.

* Selçuk Üniversitesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (mehmetfatihgurkan@gmail.com)

** Selçuk Üniversitesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (yusufdeniz58@hotmail.com)

*** Selçuk Üniversitesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (selmansacitboz@gmail.com)

ANAHTAR KELİMELER: *Kanun Yararına Bozma, İdari Yargı, Olağanüstü Kanun Yolu, Kanun Yararına Bozmanın Şartları.*

APPEAL FOR THE SAKE OF LAW IN ADMINISTRATIVE JUSTICE

ABSTRACT

Remedies in administrative law are ways of control conducted by the regional administrative courts or Council of State or Tax Lawsuit Offices against the decisions taken by the first degree courts. Our study shall analyze extensively the scope of reversal of court decisions for lawful benefits which is among the extraordinary remedies.

The scope of reversing a decision for lawful benefits arranged in accordance with Code of Administrative Procedure, Article 51 shall first be analyzed in conceptual terms. Later, the legal qualities of the reversing for lawful benefits, its objectives, conditions and the reversal for lawful benefits shall be compared and studied.

In Turkish judicial system, the defective aspects of reversing a judgment for lawful benefits and the remedies in terms of these defective aspects shall be considered and studied. Moreover, in terms of the requirements of a law of state, what arrangements should be made for the frame of reversing a judgment to provide more benefits and services to the law and equity shall be considered.

KEY WORDS: *Appeal For The Sake Of Law, Administrative Justice, Extraordinary Remedy, Conditions of Appeal For The Sake Of Law.*

GİRİŞ

Hak, kişilere hukuken tanınan bir yetki, kanunlar tarafından tanınan bir ayrıcalıktır. Kişi kendisine hukukun tanıdığı yetkinin ihlal edilmesi durumunda devletin yargı mercilerine başvurabilir. Devletin yargı mercileri kişilerin başvuruları üzerine, kişilerin haklarının ihlallerini engeller. Ancak bazı durumlarda hukukun bahsettiği hakkı ihlal edilenler, söz konusu yargı mercilerinin verdiği kararlardan memnun olmayıp kanun yollarına başvurabilirler.

İdari yargıda kanun yolu; ilk derece mahkemelerinin verdiği kararlara karşı bir üst denetim olarak bölge idare mahkemelerince veya Danıştay dava dairesi veya konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları'nca yapılan denetimdir. Çalışmamızda olağanüstü kanun yollarından kanun yararına bozma kurumu üzerinde detaylı bir şekilde durulacaktır.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenen kanun yararına bozma kurumu öncelikle, kavramsal açıdan incelenecektir. Daha sonra kanun yararına bozma kurumunun hukuki niteliği, hizmet ettiği amaç, şartları incelenecek ve son olarak kanun yararına bozma usulü diğer kanun yolları ile karşılaştırılacaktır.

Sonuç bölümünde, Türk idari yargı sisteminde olağanüstü kanun yolu olarak kanun yararına bozma kurumunun aksayan yönleri ve çözüm önerileri ele alınacaktır. Ayrıca hukuk devletinin gerekleri bağlamında idari yargıda kanun yararına bozma kurumunun hukuka ve hakkaniyete daha iyi hizmet verebilmesi için ne tür düzenlemeler yapılması gerektiği üzerinde durulacaktır.

I. KANUN YARARINA BOZMANIN TANIMI

Hukuk ve ceza yargılamasında düzenlenen kanun yararına bozma idari yargıda İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenmiştir. Madde metninin başlığı "Kanun Yararına Bozma" şeklindedir. Bozma temyiz işleminin sonunda gerçekleşen bir hukuki yaptırım olduğu için bazı yazarlar bu konuyu temyiz konusu içinde incelemişlerdir. Bazı koşullar altında Danıştay Başsavcısı'nın temyiz hakkının var olduğu düşünüldüğünde özel bir temyiz türü olduğu anlaşılmaktadır¹. Bu nedenle madde metnindeki bozma ifadesinin temyiz olarak değiştirilmesi yerinde bir değişiklik olacaktır².

¹ ESEN, Mehmet, "İdari Yargı Sisteminde Sair Kanun Yolları ve Kanun Yararına Bozma Usulü", **Vergi Dünyası**, S. 19, Mart 1983, s. 54; YAMLI, Mehmet Sadık, "Kızılay Derneği'ne İlişkin Danıştay'ın Kanun Yararına Bozma Kararı", **E-Yaklaşım**, Kasım 2009, S. 203, s. 1; YILDIZ, Müzeyyen, "Kanun Yararına Bozma", **Ankara Barosu Dergisi**, 1995/4, s. 59; ODYAKMAZ, Zehra, **Türk İdari Yargılama Usulünde Kararlara Karşı Başvuru Yolları**, İstanbul, 1993, s. 92; GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, **Yönetmelik Yargı**, B. 32, Ankara, 2012, s. 520; NOHUTÇU, Ahmet, **İdari Yargı**, B. 5, Ankara, 2012, s. 400; CANDAN, Turgut, **Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu**, B. 5,

Kanun yararına bozma kesinleşmiş bir karara karşı öngörülen bir kanun yolu olduğu için olağanüstü bir kanun yoludur³.

İYUK'un 51. maddesi kapsamında, kanun yararına bozma, "*bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince ve Danıştay'ca ilk derece mahkemesi olarak verilip temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir*".

Kanun yararına bozma kanunda temyiz kadar geniş düzenlenmemiştir. Kanunda kanun yararına bozma işlemi için bir süre öngörülmemiştir⁴. Bu durum, kanun yararına bozma kurumunun o gün için yürürlükte olan pozitif hukuka ters düşen durumları açığa kavuşturma işlev ve görevinden kaynaklanmaktadır.

Kanun yararına bozma için kanunda iki şart öngörülmüştür. Bu şartlar; ilk olarak, belirtilen mahkemelerin kararlarının temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmesi ve ikinci olarak, temyiz incelemesinden geçmeyen yargı kararının mevcut hukuk düzenine aykırı olmasıdır⁵. Ancak söz konusu yargı kararındaki hukuka aykırılık sonucu etkilemeyen, yalnız usule ilişkin bir hata olması kanun yararına bozma için geçerli bir şart oluşturmaz.

Kanun yararına bozma yetkisi sadece Danıştay Başsavcısı'na tanınmış bir haktır. Bu nedenle kanun yararına bozma başvuru dilekçesini başsavcı veya yokluğunda, başsavcıya vekalet eden Danıştay üyesi imzalar.

Ankara, 2012, s. 1049; GÖZLER, Kemal / KAPLAN, Gürsel, **İdare Hukuku Dersleri**, B. 13, Bursa, Ocak 2013, s. 850; KALABALIK, Halil, **İdari Yargılama Usulü Hukuku**, B. 4, Konya, 2011, s. 343; DERDİMAN, R. Cengiz, **İdari Yargının Genel Esasları**, Bursa, 2012, s. 380; COŞKUN, Sabri / KARYAĞDI, Müjgan, **İdari Yargılama Usulü (Örnek İçtihatlar-Yorumlar)**, Ankara, 2001, s. 555.

² YILDIRIM ÖLMEZ, Başak, **İdari Yargıda Kanun Yolları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2010, s. 123.

³ ESEN, s. 54.

⁴ NOHUTÇU, s. 401; KALABALIK, s. 343; GÖZÜBÜYÜK, s. 520.

⁵ ODYAKMAZ, s. 93; GÖZÜBÜYÜK, s. 521.

İYUK'un 51. maddesinin 2. fıkrasına göre; "*Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan mahkeme veya Danıştay kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.*" Bozma kararı ilgili maddede belirtildiği üzere esas karar üzerinde bir değişiklik oluşturmaz. Bozulan karar üzerine, davanın esası hakkında karar veren mahkeme bir duruşma yapmaz. Bu nedenle kanun yararına bozma kararı davanın tarafları arasında her hangi bir hüküm ve sonuç doğurmaz. Kanun yararına bozma ile, esas hakkında karar veren mahkeme uyarılmış, dikkati çekilmiştir⁶.

Bozma kararı sonuçlandıktan sonra bozma kararı ilgili bakanlığa gönderilerek Resmi Gazete'de yayınlanır (İYUK md 51/3).

Yukarıda yaptığımız açıklamalar sonrasında kanun yararına bozma: "*Bölge idare mahkemesi kararları ile vergi mahkemesince verilen ve Danıştay'ın ilk derece yargı yeri olarak baktığı davalarda verdiği son kararlardan, Danıştay'ın temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşen kararların niteliği itibariyle yürürlükteki hukuka aykırı olması ve ilgili bakanlığın göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Danıştay Başsavcısı tarafından temyiz edilmesi*" şeklinde tanımlanabilir⁷.

II. KANUN YARARINA BOZMANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Kanun yararına bozma yolu, ancak olağan kanun yolu denetiminden geçmeksizin kesinleşen hakim veya mahkeme kararlarına karşı gidilebilen bir kanun yolu olduğu göz önünde bulundurulduğunda, olağanüstü kanun yolu olduğu söylenebilir⁸.

Kanun yararına bozma kararı verilebilmesi için söz konusu mahkeme kararının kesinleşmiş olması gerektiği gibi, ayrıca temyiz incelemesinden geçmeden kesin hüküm niteliği kazanması da gerekmektedir.

⁶ ODYAKMAZ, s. 93.

⁷ AYDIN, Hüseyin, **İdari Yargıda Kanun Yolu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2010, s. 83.

⁸ TOPUZ, Necip, **Ceza Muhakemesinde Olağanüstü Kanun Yolları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2010, s. 75; CANDAN, s. 1050; DİRDİMAN, s. 384.

Kanun yararına bozma Danıştay'ın kanunları yorumlama ve içtihat birliğini sağlama görevini tamamlayan bir olağanüstü kanun yoludur. Kanun yararına bozma ile mevcut hukuka aykırı karar veren mahkemenin dikkati çekilmekte ve esas hükmü veren mahkeme kararının diğer mahkemeler için emsal karar olma niteliğine son verilmektedir⁹.

Kanun yararına bozma yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade eden mahkeme kararlarına karşı yürütülebilen bir olağanüstü kanun yoludur. Yürürlükteki hukuka aykırılıktan kasıt, pozitif hukuk olan ve devlet organlarını bağlayıcı nitelikteki kurallar olup; Anayasa, kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve içtihadı birleştirme gibi genel kuralları kapsar¹⁰.

III. KANUN YARARINA BOZMANIN AMACI

Olağanüstü kanun yolu olarak kanun yararına bozmanın temel amacı, yargı mercilerinin verdiği kararlarda içtihat birliğinin sağlanması, yani yürürlükteki hukukun ülke genelinde birlik içinde uygulanmasını sağlanmasıdır.

Kanun yararına bozma ile kesinleşen hükümler bir kere daha temyiz mercii tarafından görüşülmekte, böylece verilen kararların emsal teşkil etmesi sağlamakta ve ülke genelinde uygulama birliği sağlanmaktadır. Dolayısıyla, kanunların her yerde ve herkese karşı aynı şekilde uygulanma imkanı sağlanmaktadır¹¹.

Bir Danıştay kararında kanun yararına bozmanın amacı "*...yürürlükteki hukukun ülke düzeyinde birlik içinde uygulanmasını sağlamaktır. Nitekim, amacın bu olduğu, kanun yararına temyiz olunmakla birlikte bu istemde bulunduğu tarihte esasen kesinleşmiş bulunan yada kendiliğinden kesin olduğu kanunda yazılı olan kararın, yürürlükteki hukuka aykırı sonuç ifade etmesi nedeniyle, hukuki sonuçları kaldırmamak üzere kanun yararına bozulabileceğinin öngörülmüş olmasından da açıkça anlaşılmaktadır.*"¹² şeklinde

⁹ ÖZDEMİR, Serap, **Türk Vergi Yargısında Kanun Yolları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2010, s. 144.

¹⁰ KARAVELİOĞLU, Celal, **Açıklama ve Son İctihatlarla İdari Yargılama Usulü Kanunu**, C. II, Trabzon, 1993, s. 923.

¹¹ TOPUZ, s. 83; GÖZÜBÜYÜK, s. 521.

¹² Danıştay 4. Dairesi, E: 1984/1396, K: 1984/2870, T: 15.06.1984.

belirtilmiştir¹³. Bir başka Danıştay kararında kanun yararına bozmanın amacı "...yürürlükteki hukukun ülke genelinde birlik içinde uygulanmasını sağlamak..." olarak belirtilmiştir¹⁴.

VI. KANUN YARARINA BOZMANIN DİĞER KANUN YOLLARI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

A. OLAĞAN KANUN YOLLARI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

1. Temyiz İle Karşılaştırma

Kanun yararına bozma her ne kadar bir olağanüstü kanun yolu olsa da, olağan kanun yolu olan temyizi yapacak olan yargı makamı ile kanun yararını bozma kararını verecek olan yargı kurumu aynıdır. Ayrıca her iki kanun yolunda da yapılan denetim hukuki denetimdir. Söz konusu denetim kanun yararına bozma kanun yolunda sadece şekil bakımından yapılamaz iken temyizde şekil bakımından hukuka aykırılıklar temyiz konusu olabilmektedir¹⁵.

Temyiz üzerine Danıştay'ın verdiği karara karşı esas hükmü veren mahkemelerin direnme kararı verebilmelerine rağmen, kanun yararına bozma kararına karşı esas hükmü veren mahkemelerin direnme hakkı yoktur.

İdari yargıda temyiz için kanunda aksi öngörülmedikçe idari mahkemelerinin kararları için ve vergi mahkemelerinin kararları için aksi öngörülmedikçe 30 günlük temyiz süresi öngörülmesine rağmen, kanunda kanun yararına bozma için herhangi bir süre öngörülmemiştir.

2. İtiraz İle Karşılaştırma

Bir olağan kanun yolu olan itiraz İtiraz ile kanun yararına bozma yolunun en temel farkı itirazın olağan bir kanun yolu olması, kanun yararına bozmanın ise olağanüstü bir kanun yolu olmasıdır.

¹³ GÖZÜBÜYÜK, Şeref / DİNÇER, Güven, **İdari Yargılama Usulü (Kanun-Açıklama-İçtihat)**, 2. B, Ankara, 1999, s. 931.

¹⁴ Danıştay 4. Dairesi, E: 2000/1067, K: 2000/1632, T: 20.04.2000. www.kazanci.com (e.t. 10.05.2013).

¹⁵ ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, B. 5, Ankara, 2012, s. 899.

İtiraz idare ve vergi mahkemelerinin tek hakimle baktığı davalarda ve İYUK madde 45/1 de sayılan bu mahkemelerin kurul halinde verdiği beş durum için geçerli bir olağan kanun yoludur. Kanun yararına bozma ise hakim veya mahkemeler tarafından verilmiş ve temyiz denetiminden geçmeksizin kesin hüküm hâline gelmiş kararlara karşı yapılabilen olağan üstü bir kanun yoludur.

İtiraz mercii esas kararı veren idare veya vergi mahkemelerinin bulunduğu yargı çevresinde bulunan bölge idare mahkemeleridir. Kanun yararına bozma görevi ise ancak Danıştay tarafından yerine getirilir.

İtiraz için kanunda öngörülen 30 günlük bir süre vardır. Bu süre geçtikten sonra yapılacak itirazlar esasa girmeden reddedilir. Kanun yararına bozmada ise kanunda herhangi bir süre öngörülmemiştir.

İtiraz temyiz kurumunun şekil ve usullerine tabidir. Kanun yararına bozma ileride daha ayrıntılı açıklanacağı üzere farklı usul ve şekil kuralları çerçevesinde yerine getirilen bir olağanüstü kanun yoludur.

İtiraz sonucunda bölge idare mahkemesinin kararı esas hükmün taraflarının menfaatlerini etkilerken, kanun yararına bozma kararı esas hükmün tarafları üzerinde herhangi bir netice doğurmamaktadır.

3. Karar Düzeltme İle Karşılaştırma

Karar düzeltme, temyiz veya bir olağanüstü kanun yolu olan itiraz makamlarının temyiz veya itiraz başvuruları üzerine verdikleri kararın, kanunda belirtilen nedenler çerçevesinde, aynı merciler tarafından yeniden gözden geçirilerek düzeltilmesini sağlayan bir kanun yoludur.

Karar düzeltme kanun yararına bozmadan farklı olarak olağan bir kanun yoludur. Ancak diğer olağan kanun yollarından farklı olarak temyiz ve itiraz mercilerinin verdiği kararlara karşı başvurulabilen bir kanun yoludur.

Kanun yararına bozma yoluna kanunda herhangi bir kısıtlayıcı nedene yer verilmemişken, karar düzeltme yoluna ancak şu hallerde başvurulabilir: (İYUK md. 54)

- a. Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması,
- b. Bir kararda birbirine aykırı hükümler bulunması,
- c. Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

d.Hükmün esasını etkileyen belgelerde hile ve sahtekarlığın ortaya çıkmış olması.

Karar düzeltme yolu için kanunda 15 günlük bir süre belirlenmiş ve bu kanun yoluna ancak davanın taraflarının başvurabileceği belirtilmiştir. Kanun yararına bozma yolunda herhangi bir süre öngörülmemiş ve bu kanun yoluna ancak, Danıştay Başsavcısı'nın başvurabileceği düzenlenmiştir.

Karar düzeltme sonucunda temyiz veya itiraz makamının verdiği karar, davanın esasında bir değişiklik meydana getirecek ve esas hükmü teşkil eden davanın taraflarını etkileyecektir. Kanun yararına bozma ise sadece içtihat birliğini sağlamak ve esas kararı veren mahkemenin dikkatini çekme amacını taşıdığı için esas hükmün tarafları üzerinde herhangi bir hukuki sonuç doğurmayacaktır.

B. YARGILANMANIN YENİLENMESİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Yargılanmanın yenilenmesi; Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinin verilen kararlar hakkında, kanunda belirtilen sebepler dolayısıyla esas kararı vermiş olan mahkemenin gidebileceği olağanüstü bir kanun yoludur¹⁶. Yargılanmanın yenilenmesi de kanun yararına bozmada olduğu gibi kesin hüküm niteliği kazanmış mahkeme kararlarına karşı başvurulabilen bir kanun yoludur.

Yargılanmanın yenilenmesinde İYUK'un 53. maddesinde dokuz farklı sebep belirlenmiştir. Bu sebepler dışında kural olarak yargılanmanın yenilenmesi yoluna gidilememektedir. Kanun yararına bozmada ise, kanunda herhangi bir sebep belirlenmemiştir.

Yargılanmanın yenilenmesi isteğini karara bağlayacak idari yargı makamı esas hükmü vermiş olan makamdır. Kanun yararına bozma ise sadece Danıştay'ın başvurabileceği bir kanun yoludur.

Yargılanmanın yenilenmesi sonucunda mahkemenin verdiği esas hüküm değişmekte ve davanın taraflarının hukuki durumu verilen

¹⁶ YILDIRIM, Ramazan, "*Türk İdari Yargısında Yargılanmanın Yenilenmesi*", Nuri Çelik'e Armağan, C. I, İstanbul, 2001, s. 420; ÇAĞLAYAN, Ramazan, "*İdari Yargıda Yargılanmanın Yenilenmesi Sebepleri ve Sınırları*", EÜHFİD, C. 6, S. 1-4, 2002, s. 61.

karardan etkilenmektedir. Kanun yararına bozma ise, esas hükmün tarafları üzerinde herhangi bir hukuki sonuç doğurmamaktadır.

Yargılamanın yenilenmesi için kanunda öngörülen süre kural olarak 60 gündür. Ancak kanunun¹⁷ bir numaralı fıkranın (h) bendinde bahsedilen sebepten dolayı yargılanmanın yenilenmesi 10 yıllık, (ı) bendinde bahsedilen sebepten dolayı yargılanmanın yenilenmesi talebi ise 1 yıllık süre şartına bağlanmıştır. Kanun yararına bozma yolu için ise, kanunda herhangi bir süre öngörülmemiştir.

V. KANUN YARARINA BOZMANIN ŞARTLARI

İYUK'un 51. maddesi idari yargıda kanun yararına bozma yoluna gidebilmek için bir takım şartlar öngörmüştür. Kanunda belirtilen şartlar şu şekilde sıralanabilir:

a. Bölge idare mahkemesi, idare mahkemesi, vergi mahkemesi ve Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak verdiği bir karar olmalıdır.

b. Kararların olağan kanun denetiminden geçmeden kesinleşmiş olmalıdır.

c. Niteliği bakımından hukuka aykırı bir sonucu ifade etmelidir.

A. İDARE MAHKEMESİ, VERGİ MAHKEMESİ VE DANIŞTAY'IN İLK DERECE MAHKEMESİ OLARAK VERDİĞİ KARARLAR

1. İdare Mahkemesinin Verdiği Kararlar

İdare mahkemeleri idari yargıda genel görevli mahkemedir. Yani idare mahkemeleri, vergi mahkemelerinin görev alanına giren davalar ile Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davalar dışındaki davalara bakmakla görevlidir. İdare mahkemelerinin baktığı davalar iptal davaları, tam yargı davaları, tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davaları ve diğer kanunlarla verilen işleri, çözümler¹⁸.

Uyuşmazlık miktarı belli bir meblağı aşmayan idari işlemlere karşı açılan iptal davaları idare mahkemesi tarafından tek hakimle

¹⁷ İYUK, m. 53/ 1.

¹⁸ AYDIN, s. 87; CANDAN, s. 1054; DİRDİMAN, s. 380.

görülür. Söz konusu tek hakimle verilen kararlar taraflarca 30 gün içinde itiraz yoluna götürülmezse kesinleşir yada itiraz üzerine bölge idare mahkemesinin verdiği kararla da kesinleşebilir. Bu iki karar için de, kanun yararına bozma yoluna gidilebilir. Ancak bir idare mahkemesi kararının temyiz edilmesi halinde kanun yararına bozma yoluna gidilemez¹⁹.

2. Vergi Mahkemesinin Verdiği Kararlar

Vergi mahkemeleri, genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları; 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un uygulanmasına ilişkin davaları ve diğer kanunlarla verilen işleri çözümler.

İdare ve vergi mahkemelerinin nihai kararlarına karşı, kanunda aksi öngörülmedikçe Danıştay'da temyiz yoluna gidilebilir. Ancak idare ve vergi mahkemelerinin itiraz yolu açık olan uyuşmazlıklarda temyiz yoluna gidilemez.

Vergi mahkemelerinin kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilen hallerde veya vergi mahkemelerinin tek hakimle verdiği kararlarda itiraz yoluna 30 gün içinde gidilmezse karar kesinleşir. 30 gün içinde itiraz yoluna gidilmesi halinde ise bölge idare mahkemesinin bozma kararları haricindeki tüm kararlarına karşı kanun yararına bozma yoluna gidilebilir. Çünkü itiraz İYUK 51. madde kapsamında bir temyiz yolu değildir.

3. Danıştay'ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Kararlar

Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davalara karşı temyiz yolu açıktır ve temyiz incelemesi Danıştay tarafından yapılır. Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak verdiği kararların taraflara tebliğinden itibaren 30 gün içinde temyize başvurulmaması, Danıştay'ın verdiği nihai kararın kesinleşmesine neden olur. Söz konusu kesin karara karşı kanun yararına bozma yoluna gidilebilir²⁰. Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak verdiği kararlara karşı yine Danıştay'a temyize

¹⁹ Danıştay 4. Dairesi, E: 2006/4099, K: 2008/3006, T: 14.05.2008; Danıştay 4. Dairesi, 15, E: 2011/270, K: 2011/3442, T: 02.11.2011.

²⁰ AYDIN, s. 88; CANDAN, s. 1053, 1054; DERDİMAN, s. 380.

gidilmesi halinde ise, kanun yararına bozma yoluna gidilemez. Öğretide kanaatimizce uygun olmasa da, Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak verdiği kararlara karşı kanun yararına bozma yoluna gidilemeyeceğini öne süren düşünceler vardır²¹.

Danıştay bir kararında "...bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemesince ve Danıştay'ca ilk derece mahkemesi olarak verilip temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş olan..." kararlara karşı olağanüstü kanun yolu olan kanun yararına bozma yoluna gidilebileceğini belirtmiştir²².

B. KARARLARIN TEMYİZ DENETİMİNDEN GEÇMEDEN KESİNLEŞMESİ

Diğer olağanüstü kanun yollarında olduğu gibi, kanun yararına bozma yoluna gidilebilmesi için de kararların kesinleşmiş olması gerekmektedir. Ancak, kanun yararına bozma yoluna başvurulabilmesi için bu kararların temyiz denetiminden geçmemiş olması şarttır.

Danıştay kararlarında kanun yararına bozma yoluna gidilebilmesi için kararların kesin nitelikte olması "*kanun yararına bozmanın amaç ve işlevi göz önünde bulundurulduğunda mahkeme kararlarının kesin nitelikte olması gerekmektedir*" şeklinde belirtilmiştir²³.

Kanun yararına temyiz Danıştay kararlarında da açıkça belirtildiği üzere temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş kararlara karşı gidilebilen bir olağanüstü kanun yoludur.

Taraflar hükmü temyiz etmişler, fakat gerekli posta giderlerini vermemiş veya süresi içinde gerekli posta giderlerini tamamlamamış ise, hüküm temyiz edilmemiş sayılacaktır. Dolayısıyla söz konusu hüküm hakkında kanun yararına bozma yoluna gidilebilecektir.

İYUK'un 51. maddesinde BİM kararları arasında herhangi bir ayrıma gidilmediğinden dolayı, BİM'lerin karar düzeltme başvuruları üzerine de kanun yararına bozma yoluna gidilebilir.

²¹ YENİCE, Kazım / ESİN, Yüksel, **Açıklamalı-İçtihatlı-Notlu İdari Yargılama Usulü**, Ankara, 1983, s. 735.

²² Danıştay 5. Dairesi, E: 2006/1462, K: 2006/2095, T: 17.04.2006.

²³ Danıştay 10. Dairesi, E: 2002/5427, K: 2002/3682, T: 09.10.2002; Danıştay 1. Dairesi, E: 2005/5991, K: 2008/3378, T: 16.05.2008; Danıştay 9. Dairesi, E: 2005/5991, K: 2008/3378, T: 16.058.2008.

C. NİTELİĞİ BAKIMINDAN HUKUKA AYKIRI BİR SONUCU İFADE ETME

Bir mahkeme hükmünün kanun yararına bozulabilmesi için gerekli bir diğer şart, söz konusu kararın yürürlükteki hukuka aykırı olmasıdır. Yürürlükteki hukuktan kasıt, pozitif hukuk olan, devlet organlarını bağlayıcı nitelikteki hukuk kuralları olup; Anayasa, kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve içtihadı birleştirme kararları gibi genel kurallardır²⁴.

2577 sayılı İYUK'un 51. maddesinde kanun yararına temyiz yoluna "*niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonuç ifade eden*" kararlara karşı başvurulabileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla kanun yararına bozma istemi için esas hükmün yürürlükteki hukuka aykırı olması gerekmektedir.

Danıştay kararlarında söz konusu durumu "*kanun yararına bozma yolu, niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonuç ifade eden kararlara karşı başvurulabilecek bir yoldur*" şeklinde belirtmiştir²⁵.

Kanun yararına bozma için esas hükmün yürürlükteki hukuka aykırı olması gerekmektedir. Yürürlükteki hukuka aykırılık İYUK'un md. 49/1 maddesinde düzenlenen temyiz sebepleri ile aynıdır. Başka bir deyişle, kararların yürürlükteki hukuka aykırı olması için²⁶;

- a.Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,
- b.Hukuka aykırı karar verilmesi,
- c.Usul hükümlerine uyulmamış olması gerekmektedir.

Ancak, belirtmek gerekir ki, salt usul hükümlerine uyulmamış olması kanun yararına bozma için bir sebep oluşturmaz. Usul hükümlerine aykırı olarak verilen mahkeme kararı, ancak hukuka aykırı

²⁴ KARAVELİOĞLU, s. 923; DİRDİMAN, s. 383.

²⁵ Danıştay 5. Dairesi, E: 2006/1462, K: 2006/2095, T: 14.04.2006; Danıştay 11. Dairesi, E: 2009/5353, K: 2010/2671, T: 02.04.2010; Danıştay 3. Dairesi, E: 2011/3445, K: 2011/5067, T: 22.09.2011; Danıştay 15. Dairesi, E: 2011/156, K: 2011/3298, T: 02.11.2011.

²⁶ YILDIRIM ÖLMEZ, s. 126; CANDAN, s. 1056, 1057; YENİCE / ESİN, s. 735.

hale gelmiş ise, yani usul hükümlerinde yapılan hata davanın esasına etki etmiş ise, kanun yararına bozma yoluna gidilebilir.

VI. KANUN YARARINA BOZMA USULÜ

A. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURU USULÜ

Kanun yararına bozma yolu Danıştay'ın kendiliğinden harekete geçip karar verdiği bir olağanüstü kanun yolu değildir. Kanun yararına bozma için kanunda belirtilenlerce Danıştay'a bir başvuruda bulunulması gerekmektedir

İYUK'un 51. maddesi gereğince kanun yararına bozma, Danıştay Başsavcısı tarafından yapılan bir talep üzerine gidilen olağanüstü kanun yoludur. Danıştay başsavcısı söz konusu başvuruyu ilgili bakanlığın talebi üzerine veya kendiliğinden de yapabilir.

Danıştay bu durumu kararlarında "*ilgili bakanlığın göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilecektir*" şeklinde belirtmiştir²⁷.

İYUK'un 51. maddesinde belirtilen ilgili bakanlık, davada taraf olan idarenin hiyerarşisi içinde bulunduğu bakanlık veya vesayet makamı olan bakanlıktır. Ayrıca doktrinde Adalet Bakanlığı'nın da niteliği ve işlevi gereği bütün davalarda ilgili bakanlık olarak kabul edilmesi gerekir²⁸. Ayrıca mahalli idareler ile ilgili davalarda İçişleri Bakanlığı, mali gelir ve giderler bakımından da Maliye Bakanlığı, ilgili bakanlık olarak değerlendirilmelidir²⁹.

İYUK'un 51. maddesi kapsamında esas hükmün taraflarının davalarının kanun yararına bozulmasını isteme hakkı yoktur. Ancak davanın taraflarının Danıştay Başsavcısı'na veya ilgili bakanlığa

²⁷ Danıştay 4. Dairesi, E: 2000/1067, K: 2000/1632, T: 20.04.2000; Danıştay 2. Dairesi, E: 2007/2327, K: 2007/3967, T: 23.10.2007; Danıştay 7. Dairesi, E: 2009/172, K: 2009/2442, T: 20.05.2009, Danıştay 7. Dairesi, E: 2009/3087, K: 2010/638, T: 10.02.2010; Danıştay 11. Dairesi, E: 2009/5353, K: 2010/2671, T: 02.04.2010; Danıştay 15. Dairesi, E: 2011/12959, K: 2011/3314, T: 02.11.2011.

²⁸ ODYAKMAZ, s. 93; GÖZÜBÜYÜK / DİNÇER, s. 926.

²⁹ AYDIN, s. 91; CANDAN, s. 1057, 1058; KARAVELİOĞLU, s. 923, 924, DİRDİMAN, s. 382.

başvurarak esas hükmün kanun yararına bozulmasını isteme hakkı olduğu doktrinde bazı yazarlar tarafından kabul edilmektedir³⁰.

B. KANUN YARARINA BOZMAYA YETKİLİ MAKAMLAR

İYUK'un 51. maddesi kapsamında Danıştay Başsavcısı ilgili bakanlığın veya gerekli görmesi halinde kendiliğinden dava dosyasını getirir ve resen yapacağı inceleme sonucunda, kanun yararına bozma yoluna başvurabilir. Bu tamamen Danıştay Başsavcısı'nın kendi takdirine bağlı bir durumdur. Çünkü İYUK'un 51. maddesindeki ifade "*temyiz olunabilir*" şeklindedir. Kanunun ifadesinden de anlaşılacağı üzere kanun koyucu tamamen Danıştay Başsavcısı'na takdir yetkisi vermiştir.

İlgili bakanlığın veya davanın taraflarının ileri sürdüğü kanun yararına bozma sebepleri Danıştay Başsavcısı'nı bağlamaz. Kanun yararına bozma başvurusu Danıştay Başsavcısı tarafından bir dilekçe ile yapılır. Söz konusu başvuru harca tabi değildir ve başvuru dilekçesi davanın tarafları için bir hüküm doğurmadığı için taraflara tebliğ edilmez³¹.

Kanun yararına bozmaya konu olan davanın esasa ilişkin hükmü kesin niteliğe haiz olduğu için, kanun yararına bozmada yürütmenin durdurulması talep edilemez. Kanun yararına bozma talebi kabul edilse dahi, kabul hükmünün taraflar üzerinde herhangi bir hukuki etkisi olmaz.

C. DANIŞTAY'IN KANUN YARARINA BOZMA İNCELEMESİ

Kanun yararına bozma talebi, Danıştay'ın ilgili dairesi tarafından veya Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak gördüğü davalarda Danıştay'ın ilgili kurulu tarafından incelenir. Talep Danıştay'ın ilgili dairesi veya kurulu tarafından uygun görülmez ise reddedilir. Talebin kabul edilmesi halinde ise, kesin hüküm kanun yararına bozulur. Kanun yararına bozma kararına karşı, kararın düzeltilmesi yoluna başvurulamaz.

Danıştay'ın verdiği kanun yararına bozma kararından sonra, dava dosyası esas hükmü veren mahkemeye gönderilir. Esas hükmü veren mahkemenin karara uyması veya direnmesi söz konusu değildir. Bu

³⁰ AYDIN, s. 91.

³¹ AYDIN, s. 91; CANDAN, s. 1058; DERDİMAN, s. 383, 384.

nedenle esas hükmü veren mahkemenin, söz konusu yargılamayı tekrardan görmesi mümkün değildir. Danıştay'ın kanun yararına bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir³².

Danıştay verdiği kararlarda kanun yararına bozma talebinin kabul edildiği takdirde, bu kararın daha önce kesinleşmiş olan mahkeme veya Danıştay kararının hukuki sonuçlarını etkilemeyeceğine hükmetmiştir³³.

Kanun yararına bozma kararı Resmi Gazete'de yayınlanır. Kanun yararına bozma kararının resmi gazetede yayınlanması yargı mercileri arasında içtihat birliğini sağlama amacındandır. Kararın resmi gazetede yayınlanması diğer yargı organlarının karara daha iyi vakıf olması ve söz konusu karar ışığında kendi kararlarını inşa etmesi anlamına gelir.

D. SÜRE

Kanun yararına bozma yolunda, olağanüstü niteliği ve kesinleşmiş kararlar aleyhine başvurulması göz önünde bulundurulduğunda bir süre kısıtlaması olmaması gerektiği açıktır. Nitekim İYUK'un 51. maddesinde de kanun yararına bozma yoluna ilişkin bir süre öngörülmemiştir. Buna göre, kanun yararına bozma yoluna başvuru yetkisi bulunan kurumlar veya kişiler yürürlükteki hukuka aykırılığı öğrendiği anda, kanun yararına bozma yoluna başvurabilirler³⁴.

VII. KANUN YARARINA BOZMANIN HUKUKİ ETKİLERİ

Kanun yararına bozma kararları kesin kararı vermiş olan mahkemenin kararı üzerinde herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz. Kesin kararı vermiş ilgili mahkemenin kanun yararına bozma kararına karşı gidebileceği herhangi bir yol yoktur. Kanun yararına bozma kararı

³² AYDIN, s. 92; CANDAN, s. 1058, 1059.

³³ Danıştay 2. Dairesi, E: 2007/2327, K: 2007/3967, T: 23.10.2007; Danıştay 3. Dairesi, E: 2010/5016, K: 2011/566, T: 17.02.2011; Danıştay 15. Dairesi, E: 2011/156, K: 2011/3298, T: 02.11.2011, Danıştay 15. Dairesi, E: 2011/11279, K: 2011/5725, T: 19.12.2011.

³⁴ TOPUZ, s. 99; YENİCE / ESİN, s. 735, 736; DİRDİMAN, s. 383.

sonucunda esas hüküm, ilgili mahkemece tekrar gündeme alınıp görüşülmez³⁵.

Kanun yararına bozma kararı sonucunda Danıştay'ın verdiği bozma kararına ilişkin esas karar, ayrıca İYUK'un 53. maddesinde belirtilen yargılanmanın yenilenmesi sebeplerinden biri ile aynı ise, Danıştay'ın kararı esas hükme etki edip etmeyeceği tartışmalıdır³⁶. Danıştay yargılanmanın yenilenmesi sebepleri olsa dahi, kanun yararına bozma kararının esas hükmü etkilemeyeceği düşüncesindedir³⁷.

İYUK'un 53. maddesinde Danıştay'ın, bölge idare mahkemelerinin ve vergi ve idare mahkemelerinin kararlarına karşı kanunda belirtilen sebeplere dayanılarak yargılanmanın yenilenmesi istenebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu madde hükümlerine göre yargılanmanın yenilenmesi talebini esas hükmü veren mahkeme inceleyecektir.

Kanun yararına bozma kararı yargılanmanın yenilenmesi sebeplerinden birini de oluşturuyorsa, Danıştay'ın verdiği karar yargılanmanın yenilenmesi talebini inceleyecek olan esas hükmü vermiş mahkeme kararları için kesin bir delil niteliği taşıması gerekir³⁸. Dolayısıyla yargılanmanın yenilenmesi kararını inceleyecek esas kararı veren mahkeme, yargılanmanın yenilenmesi talebinin ancak şekil bağlamında inceleyecek, yargılanmanın yenilenmesi sebeplerinin olup olmadığının incelenmesi kesin delil niteliğindeki Danıştay kararı nedeniyle mümkün olmayacaktır. Yargılanmanın yenilenmesi talebini inceleyecek esas mahkemenin yaptığı şekli inceleme, söz konusu yargılanmanın yenilenmesi talebinin kanunda belirtilen süre içerisinde yapılıp yapılmadığı ile sınırlı olacaktır. Eğer yargılanmanın yenilenmesi talebi İYUK'un 53. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen sürelerde yapılmış ise yargılanmanın yenilenmesine geçilecek ve dava tekrardan görülecektir.

³⁵ ZABUNOĞLU, Yahya Kazım, **İdare Hukuku**, Ankara, 2012, C. 2, s. 744; GÖZÜBÜYÜK / DİNÇER, s. 927.

³⁶ DİRDİMAN, s. 384.

³⁷ DD. 5, E: 2007/5618, K: 2008/2284, T: 21.04.2008.

³⁸ DİRDİMAN, s. 384. Kanun yararına bozma kararının "ispat edici belge" niteliğinde olacağı belirtilmiştir.

Kanun yararına bozma isteminin yanında yürütmeyi durdurma talebi istenemez. Çünkü kanun yararına bozma kararının davanın esasına ve taraflarına ilişkin herhangi bir hukuki değişikliğe yol açmaması yürütmeyi durdurma talebinin işlevine aykırıdır.

Danıştay tarafından kanun yararına bozma kararı verildikten sonra kararın bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir. İlgili bakanlık Danıştay Başsavcılığı'na başvuran bakanlık olabileceği gibi Başsavcılık tarafından uygun görülen başka bir bakanlık da olabilir.

Son olarak kanun yararına bozma kararı Resmi Gazete'de yayınlanır. Resmi Gazete'de yayınlanması kanun yararına bozma kararının güttüğü amaca daha iyi hizmet vermesi için son derece yerinde bir düzenlemedir.

VIII. KANUN YARARINA BOZMANIN BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ ARASINDAKİ İÇTİHAT BİRLİĞİNİ SAĞLAMAKTAKİ ROLÜ

Türkiye genelinde idari yargı sisteminde 25 bölge idare mahkemesi bulunmakta ve bu mahkemelerin itiraz üzerine verdiği kararlar kesin hüküm niteliğindedir. Ülke genelindeki bütün bölge idare mahkemelerinin aynı konuyla ilgili olarak aynı kararı vermesi, yani bölge idare mahkemeleri arasında içtihat birliğinin sağlanması çok güçtür. Bu ciddi bir sorun olarak vatandaşların yargı sistemi üzerindeki güvenlerini etkilemektedir³⁹.

Bölge idare mahkemeleri arasında içtihat birliğinin sağlanması için bir takım öneriler ileri sürülmektedir; Sorunun çözümü için öncelikle 25 adet olan Bölge İdare Mahkemesi sayısı en fazla kademeli olarak azaltılmalı; iş yoğunluğuna, coğrafi duruma ve iş sayısına bakılarak 10 - 12 arasında bir sayıya düşürülmelidir⁴⁰.

Bölge idare mahkemeleri arasındaki içtihat birliğinin sağlanması için bir diğer öneri de kanun yararına bozma kurumunun daha aktif bir şekilde uygulamaya sokmaktır. Özellikle bölge idare mahkemeleri arasındaki var olan içtihat aykırılıkları Danıştay'ın bölge idare

³⁹ BİLGİN, Hüseyin, "Üçüncü Yargı Paketinde İdari Yargıda Yargılamanın Hızlandırılmasına İlişkin Getirilen Yenilikler", **TBB Dergisi**, 2012, S. 103, s. 342.

⁴⁰ BİLGİN, s. 342.

mahkemesi kararlarını kanun yararına bozması ve söz konusu bozma kararını Resmi Gazetede yayımlayarak diğer bölge idare mahkemeleri kararlarında emsal niteliği kazanması ile mümkün olabilir⁴¹.

SONUÇ

Bir yargı kararı için, kanun yararına bozma yoluna başvurulabilmesi, yargı kararının ancak kesin hüküm niteliğine sahip olmasına bağlıdır. Kesin hüküm, bir yargı kararının yasalarda belirtilen usullere uygun olarak verilmesinden sonra, itiraz veya diğer olağan kanun yollarından geçerek veya kanunda olağan kanun yolları için öngörülen sürelerin geçirilmesiyle oluşur.

Kanun koyucu kanun yararına başvuru için bir takım şartlar aramaktadır. Bu şartlardan ilki kanun yararına başvuracak olan kişinin hukuki yararının bulunması gerekir. İkinci olarak kanun yollarına başvurmadan feragat eden, kanun yoluna başvuramaz.

Kanun yolları Türk hukukundaki baskın görüş dikkate alındığında olağan kanun yolu ve olağanüstü kanun yolu olmak üzere ikiye ayrılır. Olağan kanun yolu ilk derece mahkemelerinin verdiği kararların kesin hüküm niteliği kazanmasına engel olan kararlardır. İYUK olağan kanun yolu olarak itiraz (İYUK md. 45), temyiz (İYUK md. 46) ve karar düzeltme (İYUK md. 54) yollarını düzenlemiştir. Olağanüstü kanun yolu ise, ilk derece mahkemelerinin verdiği kararların kesin hüküm niteliği kazanmasından sonra gidilebilen kanun yollarıdır. İYUK olağanüstü kanun yolları olarak yargılamanın yenilenmesi (İYUK md. 53) ile kanun yararına temyiz (İYUK md. 5) kurumlarını düzenlemiştir.

Kanun yararına bozma İYUK'un 51. maddesinde kanun yararına bozma adı altında düzenlenmiş olağanüstü niteliğe sahip bir kanun yoludur. İdari yargıda bazı koşullar altında Danıştay Başsavcısı'nın temyiz yetkisinin olduğu düşünüldüğünde bozma ifadesi yerine temyiz ifadesinin kullanılması daha yerinde bir düzenleme olacaktır.

Kanun yararına bozma "*Bölge idare mahkemesi kararları ile vergi mahkemesince verilen ve Danıştay'ın ilk derece yargı yeri olarak*

⁴¹ Danıştay 12. Dairesi, E: 2012/4577, K: 2012/5649, RG. T: 16.04.2013 " ...bölge idare mahkemelerinin kararlarına karşı da kanun yararına temyiz yolunun açılmış bulunması..."; Danıştay 15. Dairesi, 15, E: 2011/156, K: 2011/3298, T: 18.12.2008.

baktığı davalarda verdiği son kararlardan, Danıştay'ın temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşen kararların niteliği itibarıyla yürürlükteki hukuka aykırı olması ve ilgili bakanlığın göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Danıştay Başsavcısı tarafından temyiz edilmesi" şeklinde tanımlanabilir.

Olağanüstü kanun yolu olarak kanun yararına bozmanın temel amacı, yargı mercilerinin verdiği kararlarda içtihat birliğinin sağlanması, yani yürürlükteki hukukun ülke genelinde birlik içinde uygulanmasını sağlanmasıdır. Kanun yararına bozmanın amacı ve söz konusu davanın taraflarının hukuki niteliklerini etkilemediği dikkate alındığında, kanun koyucu tarafından süre öngörülmemesi son derece yerinde bir düzenlemedir.

Kanun yararına bozma için kanunda iki önemli şart öngörülmüştür. Bu şartlardan ilki, belirtilen mahkeme kararlarının temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş olmasıdır. İkinci olarak, temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşen yargı kararının mevcut hukuk düzenine aykırı olmasıdır. Kanun yararına bozmanın ikinci şartı olan mevcut hukuk düzenine aykırılıktan kasıt;

- a. Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,
- b. Hukuka aykırı karar verilmesi,
- c. Usul hükümlerine uyulmamış olmasıdır.

Kanun yararına bozmanın ilk şartı olan yargı kararının temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmesi hukuk devleti bağlamında değerlendirilemez niteliktedir. Çünkü temyiz makamlarının bazı kararlarında bir takım hatalar yapmaları mümkün olmakla beraber, karar incelemelerinde doktrinin pek de az rastlamadığı durumlardan değildir. Yani temyiz makamları da karar verirken yanlış hüküm verebilmekte, bu da ilk derece mahkemelerine emsal gösterilebilmektedir. Kanun yararına bozmanın genel amacı dikkate alındığında söz konusu durumların temyiz makamlarının verdiği kararları da kapsamı gerekmektedir. Bu durum hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.

Kamuoyunda 4. yargı paketi olarak bilinen 6459 sayılı Kanun kapsamında idari yargı alanında özellikle yargılamanın yenilenmesi bakımından bir takım değişikliklere gidilerek, söz konusu kurumun demokratik hukuk devleti bağlamında daha aktif kullanılmasını ve bunun neticesinde AİHM'de Türkiye aleyhine açılan davaların azalması

amaçlanmıştır. Bu bağlamda kanun yararına bozma kurumunun da çağdaş hukuk düzeni bakımından tekrardan gözden geçirilerek, yargı makamlarının kararlarında içtihat birliği daha iyi sağlanmalıdır. Öncelikle, kanun yararına bozma yolu için temyiz incelemesinden geçirilmeden kesinleşen mahkeme kararları şartı tekrardan gözden geçirilmelidir. Çünkü temyiz makamı da yanlış karar verebilmekte ve temyiz makamının kararı diğer mahkeme kararlarından daha güçlü bir emsal niteliği taşımaktadır. Ayrıca kanun yararına bozma kararının davanın tarafları bakımından hukuki sonuç doğurmaması bazı durumlarda adalete aykırı sonuçlar doğurabilir. Örneğin çok yakın bir zamanda kararı kesinleşen bir davanın kanun yararına bozulması sonucunda, davanın taraflarına etki etmemesi hukuk vicdanı açısından sakıncalı bir durumdur. Belirttiğimiz zamanı takdir etmesi gereken kanun koyucudur.

Kanun yararına bozma işlemi esas hükme tesir etmemesi sonucunda hakkaniyete ve hukuk devleti ilkesine aykırı sonuçlar ortaya çıkabilir. Kanun yararına bozma hükmü esas karara tesir etmese dahi, kanun yararına bozma kararına ilişkin esas davanın hükmü nedeniyle zarara uğrayanların zararının tazmin edilmesi gerekir. Tazmin edecek idari makam ise; esas davada idari işlem veya eylemde bulunmuş olan idari makamdır.

Kanun yararına bozma kararı daha etkin kullanılarak bölge idare mahkemeleri arasındaki içtihat ayrılığının önüne geçilebilir. Bölge idare mahkemeleri arasındaki var olan içtihat aykırılıkları Danıştay'ın bölge idare mahkemesi kararlarını kanun yararına bozması ve söz konusu bozma kararını Resmi Gazetede yayınlarak diğer bölge idare mahkemeleri kararlarında emsal niteliği kazanması ile mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

AKYILMAZ, Bahtiyar /SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil, İdari Yargı Mevzuatı, 4.B, Ankara, 2011.

AYDIN, Hüseyin, İdari Yargıda Kanun Yolu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2010.

BİLGİN, Hüseyin, "Üçüncü Yargı Paketinde İdari Yargıda Yargılamanın Hızlandırılmasına İlişkin Getirilen Yenilikler", TBB Dergisi, 2012, S. 103, s. 307-350.

COŞKUN, Sabri / KARYAĞDI, Müjgan, İdari Yargılama Usulü (Örnek İçtihatlar-Yorumlar), Ankara, 2001.

ÇAĞLAYAN, Ramazan, "İdari Yargıda Yargılanmanın Yenilenmesi Sebepleri ve Sınırları", EÜHFD, C. 6, S. 1-4, 2002, s. 61-76.

DERDİMAN, Cengiz, İdari Yargının Genel Esasları, 2. B, Bursa, 2012.

ESEN, Mehmet, "İdari Yargı Sisteminde Sair Kanun Yolları ve Kanun Yararına Bozma Usulü", Vergi Dünyası, S. 19, Mart 1983, s. 49-55.

GÖZLER, Kemal / KAPLAN, Gürsel, İdare Hukuku Dersleri, B. 13, Bursa, Ocak 2013.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, Yönetmelik Yargı, 29. B, Ankara, 2009.

GÖZÜBÜYÜK, Şeref / DİNÇER, Güven, İdari Yargılama Usulü (Kanun-Açıklama-İçtihat), 2. B, Ankara, 1999.

KARAVELİOĞLU, Celal, Açıklama ve Son İçtihatlarla İdari Yargılama Usulü Kanunu, C. II, Trabzon, 1993.

NOHUTÇU, Ahmet, İdari Yargı, 5.B, Ankara, 2012.

ODYAKMAZ, Zehra, Türk İdari Yargılama Usulünde Kararlara Karşı Başvuru Yolları, İstanbul, 1993.

ODYAKMAZ, Zehra / KAYMAK, Ümit / ERCAN, İsmail, İdari Yargı, 7. B, İstanbul, Kasım 2011.

ÖZDEMİR, Serap, Türk Vergi Yargısında Kanun Yolları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2010.

TOPUZ, Necip, Ceza Muhakemesinde Olağanüstü Kanun Yolları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2010.

ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, B. 5, Ankara, 2012.

YENİCE, Kazım / ESİN, Yüksel, Açıklamalı-İçtihatlı-Notlu İdari Yargılama Usulü, Ankara, 19

YAMLI, Mehmet Sadık, "Kızılay Derneği'ne İlişkin Danıştay'ın Kanun Yararına Bozma Kararı", E-Yaklaşım, Kasım 2009, S. 203.

YILDIRIM, Ramazan, "Türk İdari Yargısında Yargılanmanın Yenilenmesi", Nuri Çelik'e Armağan, C. I, İstanbul, 2001, s. 418-447.

YILDIRIM ÖLMEZ, Başak, İdari Yargıda Kanun Yolları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2010.

YILDIZ, Müzeyyen, "Kanun Yararına Bozma", ABD, 1995/4, s. 52-65.

ZABUNOĞLU, Y. Kazım, İdare Hukuku, Ankara, 2012.